

SEMINARI INTERNACIONAL

**EL MAR, LA NAVEGACIÓ
I LA VIDA MARÍTIMA
A LA MEDITERRÀNIA MEDIEVAL:
TESTIMONIS CRONÍSTICS,
NARRATIUS I POÈTICS**

BARCELONA, MUSEU MARÍTIM,
16 I 17 DE JUNY DEL 2016

Organitza:

mmb MUSEU MARÍTIM DE
BARCELONA

 UNIVERSITAT DE
BARCELONA

IMF

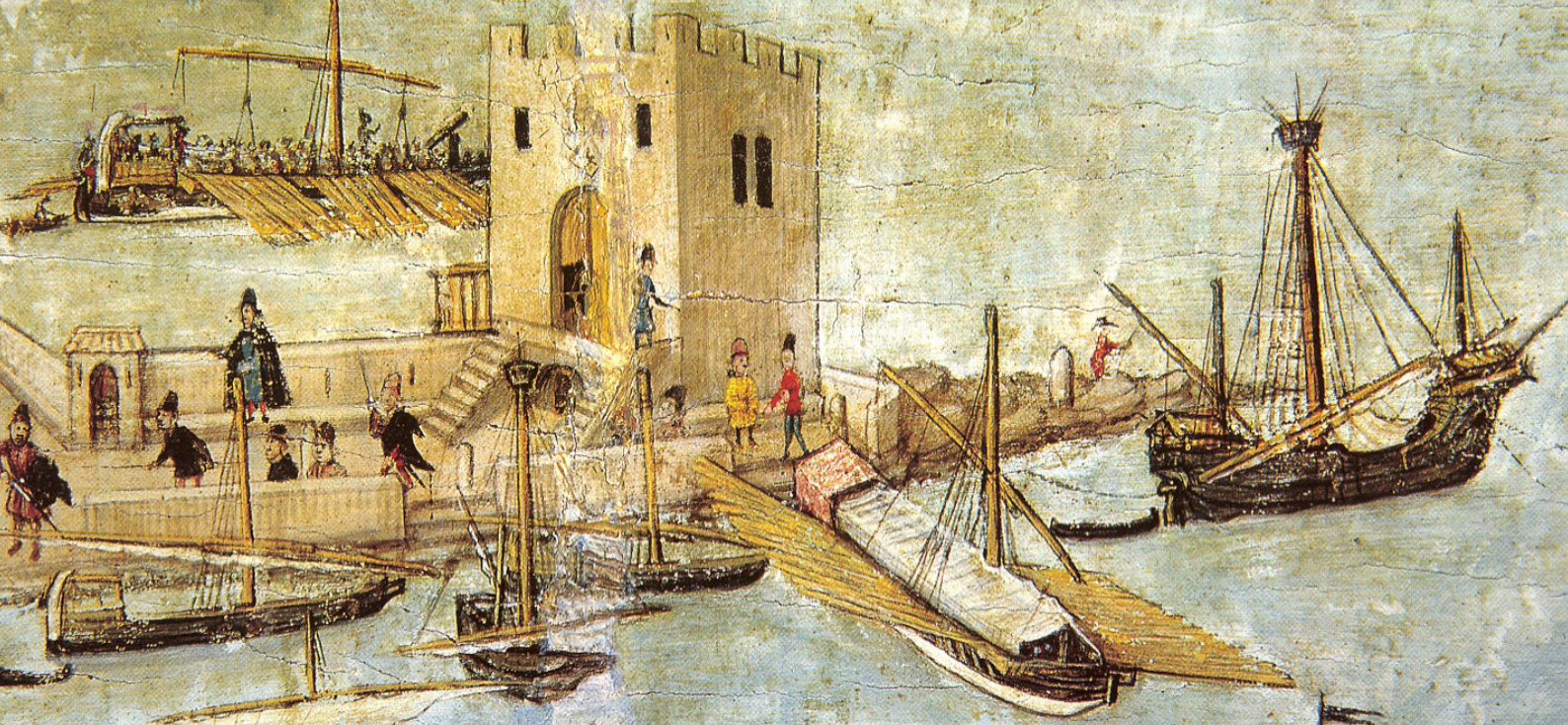
 MINISTERIO
DE ECONOMÍA
Y COMPETITIVIDAD

 CSIC

Col·labora:

 Agència
de Gestió
d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca

 Generalitat de Catalunya
gencat.cat

Des dels orígens més remots, poetes, narradors, filòsofs i escriptors de totes les tendències han parlat del mar. Perquè han relatat viatges com els d'Ulisses, perquè han viscut a tocar de l'aigua i fer-hi referència ha estat tan inevitable com respirar, perquè han descrit costums i inclinacions dels mariners, perquè han reportat la història de personatges o pobles dedicats al comerç, a la navegació o la guerra marítima, o perquè s'han inspirat en la imatge del mar com a símil, metàfora o comparació de la peripècia humana.

Els participants en aquest seminari es proposen reflexionar, des d'òptiques diverses i a partir de testimonis majoritàriament, però no exclusivament, catalans, sobre la presència i el significat del mar i del fet marítim en el patrimoni textual de l'Edat Mitjana, tot explorant-ne algunes experiències i percepcions coetànies, però també els possibles referents reals.

Per aconseguir-ho, exploren algunes experiències i percepcions coetànies, però també els possibles referents reals i, en conseqüència, el valor que aquests testimonis poden tenir per a l'estudi i el coneixement de la navegació i de la vida marítima medievals.

Coordinació científica: Lola Badia (lola.badia@ub.edu), Lluís Cifuentes i Comamala (lluiscifuentes@ub.edu), Roser Salicrú i Lluch (rsalicru@imf.csic.es)

Organització i finançament:

- Projecte de recerca "Tripulacions, armaments, construcció naval i navegació a la Mediterrània medieval" (MINECO HAR2013-48433-C2-1-P).
- Grups de recerca consolidats per la Generalitat de Catalunya "Grups de Literatura i Cultura a la Baixa Edat Mitjana" (2014 SGR 119) i CAIMM ("La Corona catalanoaragonesa, l'Islam i el món mediterrani", 2014 SGR 1559).
- Departament de Filologia Catalana i Lingüística General – Universitat de Barcelona.
- Departament de Ciències Històriques – Estudis Medievals, Institució Milà i Fontanals – CSIC (Barcelona)
- Museu Marítim de Barcelona

Dijous 16 de juny

9.15 – 9.30 h

Recepció, benvinguda i presentació

9.30 – 11.15 h

Presidència: LLUÍS CIFUENTES I COMAMALA
(Universitat de Barcelona)

XAVIER RENEDO (Universitat de Girona) i MARTA PERACOLA (Universitat de Girona), La batalla de Nicòtera entre Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Bartolomeo de Neocastro

VERONICA ORAZI (Università di Torino), Les batalles navals a la Crònica de Ramon Muntaner

MARCEL PUJOL (Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya), Les Quatre Grans Cròniques i la revolució naval del segle XIV

Debat

11.15 – 11.45h

Pausa - cafè

11.45 – 13.30 h

Presidència: EDUARDO AZNAR
(Universidad de La Laguna)

ANTONIO MUSARRA (Ahmanson Fellow, Villa I Tatti, Florència), La rappresentazione del Mediterraneo nella cronachistica genovese (secc. XII-XIII)

RAÚL GONZÁLEZ ARÉVALO (Universidad de Granada), Navegación y vida en la marina mercante de una ciudad sin mar: las galeras estatales de Florencia en las fuentes cronísticas y narrativas del siglo XV

RAFAEL BELTRAN (Universitat de València), Pero Niño contra els corsaris del Mediterrani: diari de campanya, aventura cavalleresca i construcció cronística de El Victorial

Debat

13.30 – 16.00 h

Pausa – dinar

16.00 – 17.15 h

Presidència: VERONICA ORAZI (Università di Torino)

ANNA ALBERNI (Universitat de Barcelona), El mar d'Andreu Febrer: Pus qu'estorts suy del lach de la mar fonda

LLUÍS CABRÉ (Universitat Autònoma de Barcelona) i MÍRIAM CABRÉ (Universitat de Girona), Car sai que caminant / per terra e navegant: poema sobre la vida al mar dels mercaders de Llevant

Debat

17.15 – 17.45 h

Pausa – cafè

17.45 – 19.00 h

Presidència: LOLA BADIA
(Universitat de Barcelona)

FRANCESC J. GÓMEZ (Universitat Autònoma de Barcelona), Metàfores de la mar en Ausiàs March: valors i tradicions

JOSEP PUJOL (Universitat Autònoma de Barcelona), Naufragis en vàlida fortuna: imatges i metàfores del mar en la prosa de Joan Roís de Corella

PEP VALSALOBRE (Universitat de Girona), Èpica mediterrània catalana? Lepant i els seus textos

Debat

Divendres 17 de juny

10.00 – 11.45 h

Presidència: ENRICO BASSO (Università di Torino)

MICHEL BOCHACA (Université de La Rochelle),
Sources narratives et histoire maritime: étude
comparée de deux récits d'un voyage par mer
entre la Flandre et le Portugal (1428 et 1430)

EDUARDO AZNAR VALLEJO (Universidad de La
Laguna), Del ultramar de Levante al ultramar
de Poniente. El testimonio de Ca da Mosto

CHRISTINE GADRAT-OUERFELLI (MMSH, Aix-en-
Provence), Le regard des pèlerins allemands sur
la Méditerranée et ses marins

Debat

11.45 – 12.15 h

Pausa - cafè

11.45 – 13.30 h

Presidència: PINUCCIA SIMBULA
(Università di Sassari)

FRANCESCA ESPAÑOL (Universitat de Barcelona),
El mar sacralitzat. Prodigis marins a les fonts
hagiogràfiques i marianes

ROBERTA MOROSINI (Wake Forest University,
North Carolina), Ipsipsile, Europa, Blancheflor,
Nicolette, Zinevra... e le altre: storie di mare,
di navigazione e di esilio nel medioevo
mediterraneo

Debat

13.30 – 16.00 h

Pausa – dinar

16.00 – 17.45 h

Presidència: MARIA BARCELÓ
(Universitat de les Illes Balears)

GABRIEL ENSENYAT PUJOL (Universitat de les Illes
Balears), Ramon Llull i el món dels mariners

DAVID GUIXERAS (Universitat de Girona) i SADURNÍ
MARTÍ (Universitat de Girona), La mar és
gran vida de la terra: guerra i comerç a la
Mediterrània en l'obra de Francesc Eiximenis

17.45 – 18.15 h

Pausa – cafè

18.15 – 18.45 h

Presidència: ROSER SALICRÚ I LLUCH (Institució Milà
i Fontanals – CSIC, Barcelona)

MARINA MONTESANO (Università di Messina),
relació de cloenda

18.45 – 19.00

Cloenda